Ministerie van Justitie en Veiligheid

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid
cc. Aan de Minister voor Rechtsbescherming

cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Straf-en Sanctierecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Wetsvoorstel Alcoholmeter
Nader rapport en indiening Tweede Kamer

Datum
4 juni 2024

Onze referentie
5520879

Bijlage(n)
4

Bijlagen
1. Advies Afdeling advisering van de Raad van State en Nader rapport
2. Wetsvoorstel
3. Memorie van toelichting
4. MR-aanbiedingsformulier

1. Aanleiding
De Afdeling advisering van de Raad van State (hierna: de Afdeling) heeft op 27 september jl. advies uitgebracht bij de Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van de Alcoholmeter als controlemiddel om toezicht te houden op de naleving van een alcoholverbod (Wetsvoorstel Alcoholmeter). De Afdeling heeft een aantal opmerkingen en adviseert daarmee rekening te houden voordat het wetsvoorstel wordt ingediend bij de Tweede Kamer (dictum B). Het advies van de Afdeling is verwerkt en geeft aanleiding tot bijstelling van de memorie van toelichting.

2. Geadviseerd besluit
U wordt verzocht in te stemmen met:
- het bijgaande wetsvoorstel met gewijzigde memorie van toelichting;
- bijgaand concept-nader rapport;

en aanbieding daarvan aan de Ministerraad, met het oog op indiening – via het Kabinet van de Koning - bij de Tweede Kamer.

3. Kernpunten
- Dit wetsvoorstel strekt ertoe mogelijk te maken dat de Alcoholmeter (verplicht) kan worden ingezet als middel om te controleren of een verdachte of veroordeelde zich houdt aan een als bijzondere voorwaarde opgelegd alcoholverbod. De Alcoholmeter is een enkelband die continu via zweet meet of en hoeveel alcohol de drager drinkt. Naleving van een alcoholverbod kan daardoor beter worden gemonitord. Deze controle wordt uitgevoerd door de reclassering.
- De Afdeling heeft geadviseerd de memorie van toelichting op een aantal punten te voorzien van een nadere toelichting of motivering van:
  a. de verwachtingen ten aanzien van de effectiviteit van de Alcoholmeter;
  b. de motivering van de aanvaardbaarheid van de inzet van de Alcoholmeter vanuit grond- en mensenrechtelijk perspectief;
  c. de rechtsbescherming van de drager;
  d. de noodzaak en proportionaliteit van de inzet van de Alcoholmeter bij minderjarigen;

cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Straf-en Sanctierecht

Datum
4 juni 2024

Onze referentie
5520879

e. de (actualisering van de) grondslag van de gegevensverwerking, het proces van de gegevensverwerking en de bescherming van persoonsgegevens.

- Overeenkomstig het advies is de memorie van toelichting op deze punten aangevuld. Zie hierover paragraaf 4.2 van deze nota.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

Uw ambtsvoorganger heeft bij brief van 18 mei 2020 (Kamerstukken II 2019/20, 27565, nr. 175), na een succesvolle pilot, aangekondigd de Alcoholmeter landelijk te willen invoeren, voor de aanpak van met name geweldpleging onder invloed. In diverse commissiedebatten die sindsdien hebben plaatsgevonden is vooral aandacht besteed aan de mogelijkheid om de Alcoholmeter (ook) in te zetten voor een effectievere aanpak van rijden onder invloed. De Alcoholmeter kan deels als alternatief worden gezien voor het alcoholslot, dat enkele jaren geleden naar aanleiding van een uitspraak van de Hoge Raad is komen te vervallen. Hiermee wordt bovendien niet alleen het rijden onder invloed, maar ook het achterliggende probleem van problematisch gebruik aangepakt. Met de Alcoholmeter wordt immers 24/7 toezicht gehouden op de alcoholconsumptie als er een alcoholverbod is opgelegd.

4.2 Verwerking van het advies van de Afdeling

De in paragraaf 3 beschreven adviezen van de Afdeling zijn als volgt verwerkt in de memorie van toelichting:

a. in paragraaf 2 is een uitgebreidere toelichting opgenomen ten aanzien van de resultaten van de pilots die hebben plaatsgevonden, hoe deze samenhangen met de onderliggende theorie en hoe de resultaten uit de pilot worden ondersteund door onderzoeken uit andere landen waar de Alcoholmeter al wordt toegepast;
b. in paragraaf 4.1 is de toetsing aan grond- en mensenrechten uitgebreid. Geconcludeerd wordt dat de inzet van de Alcoholmeter een beperking van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en op het recht op vrijheid van beweging en verplaatsing van de drager betreft, maar dat deze beperkingen ter voorkoming van strafbare feiten en het beschermen van toekomstige slachtoffers gerechtvaardigd zijn;
c. in de toelichting is een nieuwe paragraaf 4.3 toegevoegd waarin is beschreven hoe de rechtsbescherming van de drager op basis van het huidige recht is geborgd;
d. in paragraaf 3 is nader ingegaan op de inzet van de Alcoholmeter bij minderjarigen. Het huidige wettelijke kader maakt het al mogelijk om aan jeugdigen en jongvolwassenen een alcoholverbod op te leggen.
e. het onderdeel gegevensbescherming is uitgebreid in paragraaf 4.2. Er is een meer expliciete beoordeling toegevoegd van de beperking van het recht op bescherming van persoonsgegevens in het licht van de grond- en mensenrechten en het Europese recht. In paragraaf 4.2.3 wordt aanvullende aandacht besteed aan het proces van de gegevensverwerking, die deels bij de fabrikant van de Alcoholmeter (SCRAM) plaatsvindt in de Verenigde Staten (VS), in gepseudonimiseerde vorm. Een relevante ontwikkeling is dat op 10 juli 2023 de Europese Commissie een nieuw adequaatheidsbesluit heeft genomen over de gegevensdoorgifte naar de VS. Dit besluit werd bekend nadat het voorstel voor advies aanhangig was bij de Afdeling. Op basis hiervan kunnen persoonsgegevens veilig vanuit de EU worden doorgegeven aan Amerikaanse

bedrijven die aan het zogeheten "Data Privacy Framework" deelnemen, zonder dat er aanvullende waarborgen voor gegevensbescherming moeten komen. De toelichting is in paragraaf 4.2 op dit punt geactualiseerd. Momenteel doet SCRAM (nog) niet mee aan het nieuwe Data Privacy Framework. SCRAM heeft in november 2023 een aanvraag gedaan om gecertificeerd te worden. Voor de doorgifte van de persoonsgegevens wordt (vooralsnog) door het sluiten van een standaardcontract tussen de reclassering en SCRAM passende waarborgen voor de doorgifte van gegevens geboden. Het gebruikte contract is door de Europese Commissie vastgesteld en is een instrument dat passende waarborgen biedt (zoals bedoeld in artikel 46, tweede lid, onder c, AVG).

4.3 Financiële overwegingen
Gemiddeld is de Alcoholmeter op jaarbasis per cliënt € 432,90 duurder dan urinecontroles. Uitgaande van het aantal van 1.332 geadviseerde alcoholverboden van medio 2018 tot medio 2019 is de inzet van de Alcoholmeter op jaarbasis ten hoogste € 576.622,80 duurder dan de controle op naleving van het alcoholverbod via urinecontroles. Deze extra structurele kosten worden na de inwerkingtreding van onderhavig wetsvoorstel gefinancierd uit artikel 34 van de begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Hiervoor zijn middelen begroot door de directie Jeugd, Familie en Criminaliteitsfenomenen. Deze directie financiert tevens de voorbereiding van de landelijke uitrol.

4.4 Communicatie
Mede vanwege de mediabelangstelling voor de Alcoholmeter in de afgelopen jaren wordt voorgesteld een persbericht uit te doen bij het aanhangig maken van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. Met DCOM zal afstemming plaatsvinden over een eventueel persbericht.

4.5 Afstemming
DGSenB (DJFC/ACF) en DGRR (DRC). Voor de verwerking van het advies van de Afdeling is over een aantal onderwerpen input gevraagd aan de Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG).

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.